

תוכן עניינים

מבוא	2
פרק א. סקירת החקיקה הבינלאומית הרלוונטי לנושא דיכוי המיעוט האויגורי בסין	4
פרק ב. תיאור דיכוי אוכלוסיית המיעוט המוסלמי האויגורי (Uyghur) בסין	11
פרק ג. הקושי של האו"ם להתמודד עם דיכוי אוכלוסיית המיעוט המוסלמי האויגורי	17
סיכום	22
מקורות	24

מבוא

מערכת זכויות האדם בעולם מכירה בצורות שונות של הגנה על זכויות הילידים וקבוצות מיעוט והזכות לשמור על מאפייני תרבותם. זכויות אלו קובעות בין היתר את המניעה והאיסור של אפליה; הזכות למימוש ערכים, נורמות ודת של הקבוצה; הזכות ליהנות מגיוון תרבותי במדינה, והאיסור לפגוע או ליצור סבל של אוכלוסיות המיעוט והילידים (6: 2019; Rakhima, & Satyawati, 2021: 778; Holder, 2019: 3). חרף משטר זכויות האדם הבינלאומי המגוון, ישנה ביקורת בינלאומית כי קבוצת הילידים האויגורים בסין, סובלת מאפליות חריפות מפאת היותם ילידים/קבוצת מיעוט מוסלמית בסין. ישנן טענות כי השלטון המרכזי בסין מבצע פשעים חמורים נגד האויגורים בסין לרבות האשמות של רצח-עם, עינויים, פגיעה בזכויות חברתיות, פוליטיות, כלכליות, פגיעה בזכויות ילדים ופגיעה בתרבותם (5-9: 2019; Rakhima, & Satyawati, 2019: 5-9; Finnegan, 2020: 4; Holder, 2021: 772; United Nations General Assembly, 2009: 20).

ככל שמתרבה הביקורת הבינלאומית על סין והדיכוי שהיא יוצרת, כך סין מפעילה את עוצמתה באו"ם ובזירה הבינלאומית בכדי למנוע כל ביקורת נגדה. סין מונעת ישיבות של מועצת הביטחון ומועצת זכויות האדם בענייניה של סין וסין מאיימת על מדינות בעיקר בסנקציות כלכליות לבל אלו יקדמו דיונים וביקורת בינלאומית כלפי סין. באמצעות כוחה הכלכלי של סין בזירה הבינלאומית, היא למעשה מעצבת מחדש נורמות של זכויות אדם שמתאימות יותר לאינטרסים הסינים תוך ביקורת כלפי מערכת הנורמות הוותיקה של זכויות האדם שלכאורה מתאימות ומשקפות יותר את עמדות המערב (1209; Kinzelbach, 2012: 301-302; Chen, 2018).

ארגון האו"ם שהגה והפיץ את אמנות זכויות האדם מתקשה לאורך זמן להתמודד עם האשמות לדיכוי אוכלוסיית האויגורים בסין. מצד אחד ישנן עדויות לכך שנציגים רשמיים מהאו"ם ביקרו בסין בכדי לפקח ולבחון את האשמות נגד דיכוי האוכלוסייה הסינית, אך מצד שני ביקורם של הפקידים מהאו"ם נשלט ופוקח על ידי המשטר בסין ולמעשה נמנעה מהנציגים נגישות למתקנים בהם מבוצעים פשעים נגד המיעוט האויגורי פעילותיו מתונות ומגבלות מפאת כוחה של סין באו"ם. למשל האו"ם מנסה את עמדותיו בצורות פחות חמורות כלפי סין תוך שהוא מגדיר את הדיכוי האויגורי כסוג של "טיהור אתני" בעוד שבמדינות אחרות – למשל במיאנמר, שבהן בוצעו מעשים דומים בשנת 2018, האו"ם הגדיר זאת כרצח עם. כמו כן האו"ם ניצל מספר וועדות וכינוסים כמו מועצת זכויות האדם של האו"ם או ועידת האו"ם למניעת אפליה גזעית, במטרה לקרוא לסין לשפר את התנאים במחוז מגוריהם של האויגורים, אולם קריאות אלו נשמעו חלולות והיו חסרי כל השפעה מחייבת (225-226; Kelemen, & Turcsányi, 2020). **שאלת המחקר:** מהן הפרות זכויות האדם של המיעוט המוסלמי האויגורי בסין, ומדוע מתקשה האו"ם להתמודד עם ההגנה עליהם?

השערת מחקר: האו"ם מתקשה להתמודד עם דיכוי אוכלוסיית האויגורים בסין מפאת כוחה הבינלאומי של סין הן בארגון האו"ם והן בזירה הכללית. האו"ם אינו מנצל כראוי את וועדות האו"ם השונות בתחום זכויות האדם, ואינו מפעיל את מועצת הביטחון של האו"ם או העצרת הכללית של האו"ם וזאת משום שסין מצליחה להפעיל את כוחה באו"ם ובזירה הבינלאומית שביחד מגבילים את כוחו של האו"ם.

מתודולוגיה: במטרה לבחון את הפרת זכויות האדם בסין נגד האויגורים והקושי של או"ם להתמודד עם ההגנה עליהם, יבוצע מחקר עיוני שבמסגרתו יעשה שימוש בשתי קבוצות מקורות: מקורות אקדמיים ומקורות נוספים. המקורות האקדמיים יתבססו על מאמרים וספרות אקדמית שבחנה את דיכוי אוכלוסיית האויגורים, כוחה של השפעתה של סין בעיצוב זכויות האדם בזירה הבינלאומית והקושי של האו"ם להגן על אוכלוסיית האויגורים. מקורות נוספים – שאינם אקדמיים, יתמקדו בדוחות בינלאומיים של ארגונים כמו Human Rights Watch, דוחות של האו"ם בנושא זכויות אדם, וארגונים בינלאומיים נוספים. טווח המחקר יתמקד בעיקר בעשור השנים האחרון: 2010-2021 שבו התגברו והתרחבו העדויות בזירה הבינלאומית כלפי דיכוי אוכלוסיית האויגורים בסין. אוכלוסיית המחקר תתמקד בקבוצת האויגורים, בסין והאו"ם.

מבנה ראשי הפרקים במחקר: בפרק הראשון של העבודה אתמקד בסקירת החקיקה הבינלאומית בנושא שמירה על זכויות ילידים ומיעוטים והיכולת שלהם לממש את תרבותם, דתם והנורמות שלהם מבלי לגרום לאפליה וסבל של האוכלוסייה. במסגרת פרק זה אציג אמנות בינלאומיות, לרבות האמנה נגד רצח עם, האמנה נגד עינויים, האמנה למיגור אפליה גזעית, ההכרזה הבינלאומית לזכויות אדם, הצהרה על זכויותיהם

פרק א. סקירת החקיקה הבינלאומית הרלוונטי לנושא דיכוי המיעוט האויגורי בסין

בפרק זה אתמקד בסקירת החקיקה הבינלאומית בנושא זכויות האדם שעשויות להיות הרלוונטיות לנושא דיכוי אוכלוסיית המיעוט המוסלמי האויגורי בסין. מחקרים שונים (Holder, 2021: 772; Finnegan, 2020: 4; United Nations General Assembly, 2009: 20; Rakhima, & Satyawati, 2019: 5-9) מתארים את הפשעים שמבצעת סין כלפי המיעוט האויגורי (מאפייני הפשעים יוצגו בהמשך העבודה), כמו האשמות לרצח-עם ועינויים, האשמות לפגיעה תרבותית וחופש דת; פגיעה בזכויות פוליטיות, פגיעה בזכויות כלכליות, ופגיעה בזכויות ילידים.

מתוך האשמות לפשעים הללו אבחן את האמנות הבינלאומיות הרלוונטיות שאמורות להתמודד ולמנוע את ביצועם של הפשעים האמורים, ולקדם את זכויות האדם וסוגיית המיעוט האויגורי בסין. הספרות האקדמית מדגישה מספר אמנות בינלאומיות רלוונטיות, כדוגמת: ההכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות אדם 1948; האמנה הבינלאומית נגד רצח עם 1948; האמנה הבינלאומית למיגור כל האפליה הגזעית 1965; האמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות 1966; האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות 1966; האמנה נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים 1984; ההכרזה האוניברסלית על גיוון תרבותי (אונסקו) 2001; והצהרה על זכויותיהם של עמים ילידים 2007. הפרק יבחן את הנורמות הבינלאומיות על-פי האמנות הללו, האם הן מחייבות או לא, והאם סין חתומה על האמנות הללו.

ההכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות אדם 1948

ההכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות אדם 1948 מהווה אמנת יסוד במערכת זכויות האדם הבינלאומית, וממנה צמחו ייתר אמנות זכויות האדם הבינלאומיות (אורן, 2006: 36). מכיוון שההכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות אדם, הינה אמנה כללית היא למעשה כוללת אלמנטים רבים שקשורים למיקוד העבודה הנוכחית, למשל בהכרזה לזכויות אדם משנת 1948 ניתן לזהות סעיפים שיכולים להתאים גם לאמנות אחרות כמו הסעיף השלישי את הזכות לחיים; סעיף 9 אוסר על הגליה; סעיף 16 מציין את הזכות להקמת משפחה והבאת צאצאים; וסעיף 25 מדגיש את הזכות לבריאות ורווחה של בני אדם. סעיפים אלו יכולים לחזק את האמנה הבינלאומית נגד רצח עם (שעליה ארחיב); או סעיף מספר 5 להכרזה: "לא יהיה אדם נתון לעינויים, ולא ליחס או לעונש אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים." מסעיף זה צמחה גם האמנה הבינלאומית נגד עינויים (שעליה גם ארחיב). לכן בעבודה זו, אשלב את סעיפי ההכרזה האוניברסלית לזכויות אדם כחלק מתתי-הפרקים שבהם אבחן את אמנות זכויות האדם הנוספות, ואציג כיצד אמנות זכויות אדם צמחו מתוך ההכרזה לזכויות אדם וכיצד ההכרזה משנת 1948 והאמנות השונות משתלבות זו בזו. ראוי להדגיש כי ההכרזה משנת 1948, איננה נחשבת לאמנה בינלאומית, היא איננה חוזה מחייב ומדינות אינן חותמות על ההכרזה ולא מאשררות אותה. עם זאת בתפיסתו של האו"ם, האמנה הפכה לדין מנהגי לפיה כל מדינה המצטרפת אל האו"ם רואה עצמן מחויבת להכרזה משנת 1948 (United Nations Ratifications, 2021).

אמנות נגד רצח עם 1948

שורשיה של האמנה נגד רצח עם התפתחו כבר במהלך מלחמת העולם השנייה על ידי משפטנים שונים, אך רק בשנת 1946 התקבלה החלטה באו"ם מספר 96 (1) שהגדירה מהו רצח עם, ובשנת 1948 התגבשה האמנה נגד רצח עם (האמנה הבינלאומית נגד רצח עם 1948 - Convention on the Prevention and Punishment of Crime of Genocide). סעיף מספר 2 לאמנה מגדיר מהו רצח עם: א. הריגת חברים בקבוצה מוגדרת (על רקע אתני, גזעי ודתי); ב. גרימת נזק גופני או נפשי חמור לחברי הקבוצה; ג. העמדת הקבוצה בכוונה תחילה בתנאי